

Фестиваль «Світ приходить до Курова» очима проректора Закарпатської академії мистецтв

У неділю, 14 липня 2019 р., у мальовничому лемківському селі Курів у Східній Словаччині відбулося піднесене духовно сповнене творчого пориву й справді велелюдне дійство – 6-й Міжнародний фольклорний фестиваль «Світ під Кичерою: Світ приходить до Курова» за участі самодіяльних колективів зі словацької і польської Лемківщини, з України, Сербії, Албанії та Країни Басків в Іспанії. До речі, подібного міжнародно-

наступного року влаштувати виступи усіх учасників фестивалю «Світ під Кичерою: світ приїздить до лемків» у його рідному Курові, який теж є лемківським селом.

Ю. Старинському ця ідея сподобалася: «І справді: та ж у Курові живуть такі ж лемки, як до 1947 року жили у Мушинці, Тиличу та Криниць на польському боці. А відколи ми є членами Європейського Союзу, між нашими державами, по суті, немає жодного

трі села, де їх хлібом-сіллю урочисто привітала староста і Микола Мушинка, як старожил (у чужі, холошнях, бочкорях і шапці-бараниці). Керівник фестивалю Юрко Старинський (в такому ж одязі) розповів про трагічну долю польських лемків і подякував за привітання. Після того усі довжелезною процесією вирушили на нижній кінець Курова і далі на спортивний майданчик за селом (на Камінцях), де їх чекали понад три тисячі гостей – краян із різних куточків Словаччини, гостей з-за кордону, а також відвідувачів із навколишніх

▲ Виступає фольклорний колектив «Курівчанин» з Курова.

сіл. І цього року на фестиваль до Курова завітали самодіяльні і професійні ансамблі з Польщі, України, Албанії, Іспанії, Сербії та колектив «Черговчан» із Бардієва.

Програма за ідеальної погоди тривала понад чотири години. Кожен ансамбль по-

казав все найліпше зі свого репертуару.

Цьогорічний фестиваль повною мірою виконав своє високе покликання.

Доц. **Наталія РЕБРИК**, проректор Закарпатської академії мистецтв, Ужгород.

▲ Урочисте відкриття фестивалю.

го фестивалю не має жодне село Словаччини, а Микола Мушинка може бути гордий тим, що його дітище знайшло широку підтримку і в рідному краї, і у світі.

Спонукою до започаткування такого народно-мистецького свята став аналогічний фестиваль у сусідній Польщі, який, щоб хоча б частково компенсувати кривди, спричинені українцям 1947 року акцією «Вісла» (наслідком якої було депортоване усе лемківське населення Південної Польщі на по-німецькі землі Північно-Західної Польщі) щороку влаштовує двотижневий міжнародний фольклорний фестиваль національних меншин та етнічних груп світу під назвою «Світ під Кичерою: Світ приїздить до лемків». Організатором того фестивалю був фольклорний колектив «Кичера» з міста Лігніц у Південно-Західній Польщі. Ним керує великий приятель Миколи Мушинки Юрко Старинський. Він є головним організатором фестивалю у Польщі, в якому беруть участь самодіяльні та професійні ансамблі національних меншин всього світу. У перший тиждень вони виступають в місцевостях найбільшого скупчення лемків, на т. зв. «землях одзисканих» (на Помор'ї), а другий тиждень – «в горах», тобто у місцевостях, звідки лемки були насильно депортовані в 1947 році.

Кілька разів національну меншину русинів-українців Словаччини на цьому фестивалі представляв колектив «Курівчанин», найчастіше в курортному місті Криниця, віддаленому від Курова лише на п'ятнадцять кілометрів.

Після концерту у Криниць в 2008 року М. Мушинка запропонував Ю. Старинському

кордону: не потрібно ні віз, ні якихось додаткових документів. А закордонні учасники вдома могли б похвалитися, що вони побували на фестивалю у двох країнах...».

Староста села Марія Шпірко (довгорічний член «Курівчанина») привітала таку ідею. Привітали її й інші члени сільської ради Курова (теж члени колективу), а вже у Курові – одностайно уся сільська рада.

Перший фестиваль «Світ приходить до Курова» відбувся влітку 2009 року. Фестивалем жило все село. На заклик сільради газдині підготували типові курівські страви: мачанку, пироги, капусту, калачі, якими пригощали не лише виступаючих, але кожного, хто в цей день завітав до Курова (зрозуміло, безкоштовно). Подвір'я та вікна багатьох хат були оздоблені традиційними домашніми виробами: килимами, вишиваним одягом, давнім кухонним та сільськогосподарським знаряддям тощо. У будинку культури була влаштована етнографічна виставка, а в хаті Івана Буйди (нині вже покійного) – етнографічний музей. До Курова прибули колективи з Польщі, України, Індії, Бразилії, Росії (кубанські козаки), Грузії, Сербії (русини з Коцура), Туреччини, Тайвану, Пуерто-Рико. До них приєдналася фольклорна група «Поляна» з Орябини та співачка Анна Сервицька із сусіднього Герлахова. Всі у типових національних костюмах своїх місцевостей. З того часу це повторюється кожний другий (непарний) рік.

І цього року фольклорні колективи з десяти країн з вишнього кінця села (від Польщі) на чолі з «Курівчанином» і «Кичерою» з піснями і танцями добиралися до будинку сільської ради в цен-

Гурт з Полтавщини – у Словаччині

8 липня у Будинку культури Ружінов міста Братислава, в рамках свого європейського туру, виступив український фольклорний гурт «Крачківка» (Полтавська область). 10 липня колектив виступив також в Словацько-українському культурному та інформаційному центрі в Пряшеві. Про концерт в Братиславі інформує читачів **Марта Каконі**.

Концерт організований за сприяння Музично-драматичного ансамблю ім. Т. Г. Шевченка міста Братислава.

Колектив очолює харизматичний уродженець міста Ролі, Північна Кароліна – США, Юрій Фединський, де він вивчав класичне фортепіано. Багато років провів в українській діаспорі, вивчаючи бандуру. Україну та її різноманітну культуру полюбив настільки, що як 23-річний продовжив навчання в київській та львівській консерваторіях. З Києва він переїхав жити на Полтавщину, де він оженився і де, крім активної участі в різних культурних проєктах, і

сам створює проєкт *Кобзарський табір*, подорожуючи Україною та за її межами, метою якого є традиційна музична освіта.

Поки що останнім його проєктом є якраз гурт «Крачківка».

За участі Надзвичайного та Повноважного посла України в СР Юрія Мушки з дружиною та співробітників посольства колектив показав глядачам, у результаті радянської політики майже

▲ Гурт «Крачківка». Основний гурт складається з чотирьох музикантів-етномузикологів, Олега і Оксани Бут, та Юрія і Марії Фединської.

▲ Під час виступу гурту в Пряшеві. Вправо – Юрій Фединський.

втрачений, український музичний та танцювальний фольклор, який, на щастя, вдалось знову відродити завдяки старшим крачківчанам та за ініціативи Юрія Фединського.

Присутні з великим захопленням слухали цікаві факти про фольклорні традиції Полтавщини та про незвичайні старовинні музичні інструменти, як, наприклад, домбра, кобза, торбан, під супровід яких звучали унікальні, досі ніде не чути старі українські пісні. Згадані інструменти Юрій Фединський і сам виробляє.

Приємним темпераментним внеском в концерт був танцювальний майстер-клас. Під супровід гуртка їхній танцюрист навчав бажаних в залі старовинні, майже забуті українські танці. Не тільки це, але весь концерт, який дуже захоплено українською мовою, з симпатичним американським акцентом, вів сам Юрій Фединський, створив чудову, спонтанну, неповторну атмосферу, яка перенеслась і на приемне спілкування публіки з членами гурту після концерту.

Марта КАКОНІ, Братислава.

На фонд газети «Нове життя»

Редакція «Нового життя» вдячна за моральну і матеріальну підтримку читачів і прихильників газети.

На фонд газети «Нове життя» пожертувала:

д-р Дарія Ровдич, Зволен – 20 €

Пожертви на газету, на діяльність Словацько-українського культурного та інформаційного центру та Союзу русинів-українців СР можна надсилати на такий рахунок:

VÚB Prešov, číslo účtu: SK95 0200 0000 0000 0223 4572

Редакція.

Упродовж фестивалю відбулися концерти етно-гуртів, численні майстер-класи, дискусійні панелі та виставки народного ремесла. Україну представляли творчі колективи зі Львівської, Закарпатської та Тернопільської областей. Організатори зазначили, що фестиваль відвідали понад 8 тисяч гостей.

У рамках «Лемківської ватри» також вшанували українців, які були примусово депортовані комуністичною владою Польщі у 1947 році. Генеральний консул України в Кракові Олег Мандюк та консульський агент Христина

▲ Глядачів і гостей фестивалю вітає голова Світової федерації українських лемківських організацій Ярослав Галик.

У Ждині відбулась «Лемківська ватра»

У Малопольському воєводстві в селі Ждиня неподалік міста Горлиця у Польщі 19 – 21 липня 2019 р. пройшов 37-й щорічний етнографічний фестиваль «Лемківська ватра».

Відкриття фестивалю у субо-

заслуги третього ступеня» голові Об'єднання лемків у Польщі С. Клапику та викладачу української мови у школах Горлицького повіту Малопольського воєводства Е. Гойсаку.

У «Лемківській ватрі» взяли участь представники греко-ка-

Дейнега поклали квіти до хреста меморіалу «Операції «Вісла». В урочистому покладанні квітів та запалюванні свічок також взяли участь віце-консул Генерального консульства США в Кракові К. Кук, голова Об'єднання лемків у Польщі С. Клапик та чисельна група української громади.

У рамках фестивалю представились також самодіяльні колективи народної художньої творчості русинів-українців Словаччини – «Свидницькі гелігонкари» та «Свидничанка» з Свидника, «Волянка» з Волиці, «Кечера» з Якуб'ян, відоме чоловіче співацьке тріо «Лабірські бетяре» та ін. В рамках фестивалю відбулась вистава лемківського поета Якова Дудри «Стародавни чародіє» у виконанні театральної групи під керівництвом Евеліни Гватъ з Ряшева. Тут же було вшановано пам'ять лемківського поета Богдана Ігоря Антонича документальною виставкою з нагоди 110-річчя з дня народження. Про життєвий і творчий шлях поета розповів Данило Ільницький. Відбулась також виставка фотографій лем-

ківського одягу, яку підготував Іван Чижмар з Свидника.

Присутня на фестивалі 25-членна група членів і активістів Союзу русинів-українців СР з Пряшева вдячна організатору «Лемківської ватри» – Об'єднанню лемків у Польщі за те, що і в сучасних складних умовах вміє організувати акцію,

яка приваблює лемків-українців з різних частин світу, головним чином, з Польщі та України.

Перша Ватра відбулася 25 липня 1982. Метою фестивалю є культивування традицій і збереження рідної культури співом, танцем і словом.

—Р

Фото Ладислава Цупера.

▲ На сцені «Лемківської ватри» у Ждині.

ту, 20 липня 2019 р., розпочалося биттям у дзвін за участі почесних гостей. На головній сцені Олег Мандюк вручив нагороди Президента України: орден «За

толицького та православного духовенств, польських органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, а також депутати польського сейму.

▲ 27 липня 2019 року в селі Рунина відбувся вже 25-ий річник «Рунянської ватри», який роками із зустріччю біля ватри переріс у невеликий, але інтересний фольклорний фестиваль. На фото стабільний учасник цієї акції – 50-річна фольклорна група «Бескид» із Станиці разом з головою Гуменської регіональної ради СРУСР Миколою Петришаком (вліво). Наступного дня – 28 липня – любителі наших народних традицій зустрілися на 21-ому Фольклорному фестивалі русинів-українців СР в селі Пихні, який після річної перерви знову відновив свої традиції.

Кращим колективом шостого Свята вийшов музично-співацько-танцювальний колектив Меджилабірського будинку освіти – відома «Верховина», якого було проголошено абсолютним переможцем Свята. Цей колектив працює систематично, мов професійний колектив вже кілька років виступає, крім Свидника, по всій Східній Словаччині, а також майже щороку бере участь у загальнодержавних змаганнях колективів художньої самодіяльності, де належить до кращих учасників змагань і часто повертає переможцем. «Верховина» здійснила вже понад сотню виступів і є одним з найкращих наших колективів. Немалу заслугу у такому рівні цього колективу мають керівники – диригенти М. Прокіпчак, В. Любимов, М. Фецура та керівник ансамблю М. Крайняк.

Дальшими дуже успішними колективами цього Свята були Камійонський музично-співаць-

ко-танцювальний колектив і колектив зі Старини.

Сьоме Свято пісні і танцю українського населення Чехословаччини відбулося 27-28 травня 1961 р. Першу естраду цього урочистого Свята розпочав об'єднаний хор, який, у складі до 300 членів, виконав пісню «Нова Маковиця» в обробці Ст. Ладжинського. Диригентом хору був Юрій Цимбора.

А потім розпочалася програма Свята, яку бачило до 20 тисяч присутніх.

Виступали «Артільник» с. Дубова, який разом з колективом заводу ім. Яна Налепки із Свидника виконав танець «За високий урожай» (кер. С. Дзуренда, хореограф М. Калиняк) та музично-співацько-танцювальний колектив Свидницької серед-

ньої школи (кер. А. Дулеба та Й. Танчин).

У другій естраді виступив об'єднаний хор с. Стацин, Збудська Біла, Старина, колектив «Верховина», ПУНА та ансамблю ЦК КСУТ під керівництвом Юрія Костюка.

Успішним був виступ колективу Пряшівського педінституту. «Танець моряків» було виконано яскраво і художньо.

Другу естраду завершив виступ з'єднаного колективу Пряшівської господарської та педагогічної шкіл. Монтаж «Слава партії» був належною подякою партії за її піклування про раніш забутий підбескидський край. (Керівник ансамблю Г. Шлепечка, хормейстри М. Прокопчак та І. Пацановський, хореограф Ю. Прохазка, диригент Ю. Костюк).

У першій естраді найуспішніше виступив відомий музично-співацько-танцювальний колектив «Верховина» з Меджилаборця, який із свого багатого репертуару виконав п'ять пісень. Керівництво ансамблю доклало багато зусиль, поки досягли такого високого рівня своєї програми.

Танцювальний колектив позашкільної молоді с. Київ переконав усіх присутніх про те, що чудових успіхів можна досягати всюди, де керівник колективу

свідомо береться за діло, яке сам добре знає і любить. Виступ цього чудового колективу здивував не тільки присутніх на Святі у Свиднику, але й присутніх за спеціалістів на загальнодержавних змаганнях, а також гостей на Празькому Граді, де киявчани також виступали. У хореографії М. Олеар колектив виконував в тому році картину «Збирання яфірів».

Оригінальним був також виступ колективу «Карпатянин» при ЦК КСУТ, керівником якого був Й. Гуменик.

Успіх кожного нового Свята, його популярність дедалі зростає. На Свято приїждять люди з далеких сіл і міст. Однак не кожен може приїхати у Свидник. Залізниці тут немає, а автобуси краю не вистачають привезти усіх бажаючих.

Тому то, на вимоги людей, восьме Свято було поділене на дві частини. 16 і 17. 6. 1962 р. проходило Свято пісні і танцю українського населення Чехословаччини у Свиднику, а через тиждень – ще в Меджилаборці. На Святі виступило понад 50 гуртів НХС. У суботу відбулась молодіжна естрада біля ватри, у неділю під час обіду – фольклорна естрада «Маковиця співає», в якій виступило 8 колективів, після обіду – могутня «Естрада дружби».

Недільня дообідня естрада була спрямована до відображення сучасного життя нашого населення. Переважна частина колективів показала нові риси нашого життя. Виступи інших колективів порадували присутніх високим художнім рівнем своєї програми.

На належному художньому рівні була особливо «Естрада дружби». Крім кращих українських колективів, тут виступили чеський самодіяльний ансамбль з Всетіна, угорський самодіяльний ансамбль з Плешівця, ансамбль пісні і танцю з Польської Народної Республіки, словацький самодіяльний колектив «Магура» з Кежмарка та, знову, колектив Закарпатської області України. На закінчення цієї естради виступив наш Піддуляклянський український народний ансамбль.

Подібно високим рівнем і великою популярністю користалось восьме Свято також у Меджилаборці.

VIII Свято пісні і танцю завершило свою програмою, числом присутніх, художнім рівнем виступів окремих колективів всі попередні Свята.

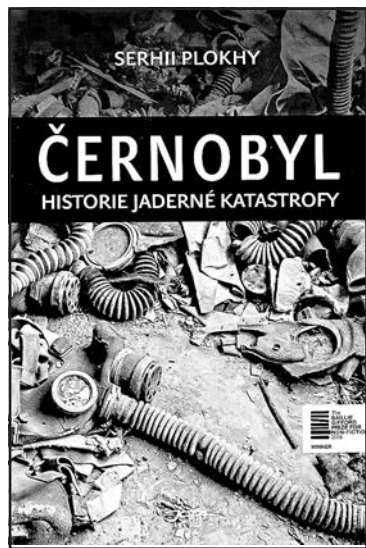
В програмі IX Свята, яке відбулося 22 і 23 червня 1963 р., виступило понад 40 художніх колективів – 1720 учасників та готівські колективи. (Число колективів менше, ніж на попередніх Святах, оскільки окремі колективи вже спроможні поставити довшу, складнішу програму).

«Народ співає», Пряшів, 1965.

▲ Колектив народної художньої творчості с. Підгородь, 1953 р. Керівник Василь Франко (нар. 17.12.1926 р. у Видрані).

Автор книги «Černobyl. Historie jaderné katastrofy» (Z anglického originálu Chernobyl: History of Nuclear Catastrophe přeložil Petr Kovařík. Nakladatelství JOTA, Brno, 2019. – 400 s.) наближує читачеві генезис радянського ядерного дослі-

дження, побудову Чорнобильської АЕС, зосереджується на вибух четвертого реактора, відкриває недоліки радянського «опанування» цієї події та її замовчування вдома і перед світом.

Автор книги – **Сергій Плохій** (у виданні вживається англійська транскрипція його українського імені й прізвища) – український і американський історик, професор української історії у Гарвардському університеті, де також займає посаду директора Гарвардського українського наукового інституту. Він лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка (2018). Займався дослідженням спадщини українського історика Михайла Грушевського (1866–1934). Був одним з редакторів англійського перекладу «History of Ukraine-Rus». Минулого року він отримав британську Премію Бейлі Гіффорд в галузі літератури факту за книгу «Чорнобиль. Історія трагедії».

Сергій Плохій писав цю книгу як історик, але і як свідок тих часів. Автор хронологічно, із значною дозою ретроспективи, аналізуючи внутрішню і зовнішньо-політичну обстановку в Радянському Союзі, приносить хід подій, які відбувалися перед

(Початок у №№ 13 і 14)

У 879 році новий папа Іоанн VIII рішучими погрозами імператорові Людовікові Німцві та баварському єпископові Адальвінові добився звільнення Мефодія і підтвердив возведення Мефодія на його архієпископську посаду. Мефодія звільнили і він повернувся на Велику Мораву.

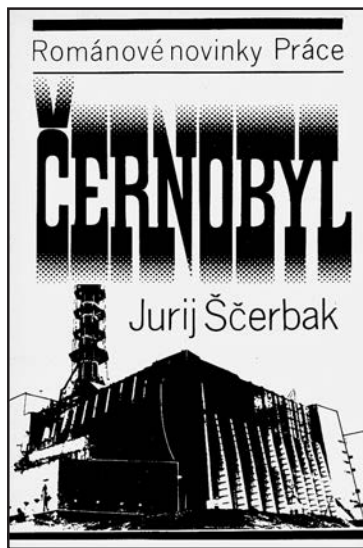
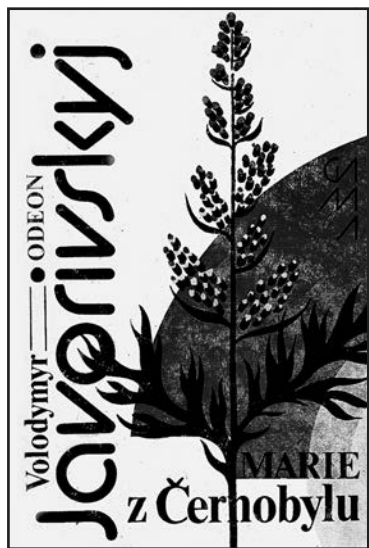
Та напади латинського духовенства не припинились, вони писали накладі у Ватикан. До них приєднався і князь Святополк. Та архієпископ Мефодій продовжував свою діяльність, як заповідав Кирило. Перемога була заплачена важкою даниною. Напади і плітки не припинялись. Однак у той час Мефодій мав уже 64 роки і хотів ще раз відвідати свою батьківщину – Візантію. Просив дозволу і папу, нарешті одержав дозвіл. Допомогло і те, що у 880-тих роках ворогуючі церкви подружились заслугою патріарха Фотія. А можливо, і діяльності Кирила та Мефодія. Він особисто зустрівся із папою Іоанном VIII. Мефодій міг бути ланкою єднання між патріархом і папою. Яким було здивування Фотія, коли довідався, що місяця, яку двадцять

Біль і пам'ять

трагедією, і на які вплинула ця катастрофа. Як твердить автор, чим ми часово далі від катастрофи, тим більше вона стає

відчували, що трапилось щось страшне.

Сергій Плохій у розділі «Ав-торський блок» розглядає пози-

для нас певним міфом. Тому й дедалі складніше зрозуміти її справжню причину та її наслідки («Výbuch v Černobylu uvolnil do atmosféry celkem 50 milionů jednotek curie radiace, což je ekvivalent 500 Hirošimských bomb. K tomuto katastrofálnímu spadu stačil únik méně než 5 procent jaderného paliva reaktoru. Původně obsahoval přes 120 kilogramů obohaceného uranu, který by dokázal znečistit a zdevastovat většinu evropského území. A pokud by byly výbuchem prvního reaktoru poškozeny i ostatní tři bloky elektrárny v Černobylu, pak by na planetě nepřežil téměř žádný živý organismus. V týdnech po nehodě vědci a inženýři netušili, zda exploze černobylského radioaktivního vulkánu nebude následována dalšími, ještě ničivějšími. Nestalo se, ale škody způsobené prvním výbuchem hochem budou přetrvávat po staletí. Poločas rozpadu plutonia –259, které při výbuchu v Černobylu uniklo – a větrem se dostalo až do Švédská – je 24 000 let»).

Своєрідними літописцями чорнобильської трагедії були й українські письменники. Правда, писати про цю катастрофу у тодішньому СРСР не було так просто, але вони інтуїтивно

цію українських письменників щодо чорнобильської трагедії. Автор, наприклад, звертає увагу і на те, як на обстановку реагували українські дисиденти (Євген Сверстюк, Михайлина Коцюбинська та інші). Дуже категоричну позицію зайняв тоді письменник Олесь Гончар.

Увесь жах і проблеми Чорнобиля знайшли своє місце і в українській літературі. У цьому зв'язку згадаймо таких письменників, як Олесь Гончар, Борис Олійник, Іван Драч, Юрій Щербак, Володимир Яворівський, Євген Гуцало, Леонід Горлач, Світлана Йовенко та багато інших.

Майже у той же самий час були написані прозові твори про чорнобильську трагедію: повість Юрія Щербака «Чорнобиль», яка вийшла і по-чеськи (Прага: в-во «Праца», 1990. Переклад Лібора Дворжака) та роман Володимира Яворівського «Марія з полином у кінці століття». Чеський переклад цього роману вийшов під назвою «Marie z Černobylu» у празькому видавництві «Одеон» у 1990 році. Автор перекладу – Дагмар Дворжакова. На рік пізніше появився і словацькою мовою у братиславському видавництві «Slovenský

spisovatel» у перекладі Н. Пауляк.

Чорнобиль штовхнув Радянський Союз до розвалу. Відлуння цієї катастрофи з 1986 року звучить ще й сьогодні на передовій війни, яка триває на сході України, але і у запереченнях Москви своєї участі в підриві української територіальної цілісності. Так, наслідки Чорнобиля відчутні на війні в Україні!

Нагадаємо, що на території України знаходилось 176 міжконтинентальних балістичних ракет, 1200 ядерних боєголовок, 44 стратегічні бомбардувальники з 500 ядерними крилатими ракетами.

Однак Україна приєдналась до Угоди про ядерне нерозповсюдження. Але загроза у сфері безпеки існувала. У 1994 році США, Велика Британія і Росія підписали Будапештський меморандум, в якому

зобов'язалися: «відмовитися від погроз чи застосування сили проти територіальної цілісності й політичної незалежності України, а також жодна зброя не буде використана проти України за виключенням випадків самозахисту».

А що діялось пізніше після підписання Будапештської угоди? Росія розпочала військову операцію проти України. Її результатом була анексія Криму і війна на Донбасі.

Словечко «якби», мабуть, не на місці, однак скористаємось ним. Чи вдалась би Росія до таких авантур, якби Україна зберегла свій ядерний арсенал? Звичайно, таке міркування матиме багато прихильників, але і противників, та це ще раз засвідчує, що хоча від чорнобильської трагедії минуло вже понад тридцять років, але вона резонує і у нас порушених питаннях.

Іван ЯЦКАНИН.

Яну Шпикові – 85

Життя людини – це неповторна мозаїка думок, почуттів, переживань, вчинків, яка впливає у загальну картину історії людства.

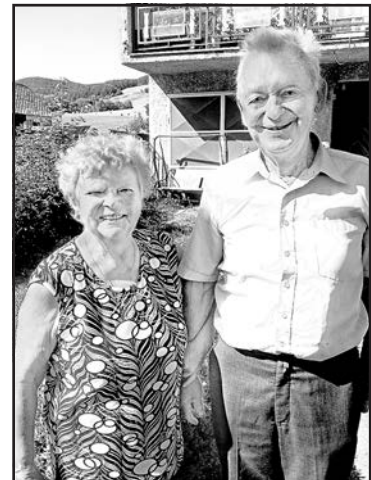
Ян Шпик – дуже скромна та чесна людина. Народився він 24 червня 1934 р. у селі Вишня Полянка на Бардіївщині. Протягом цілого продуктивного життя був робітником у підприємстві *Pozemné stavby*. З дружиною Геленою (на фото) виховали чотирьох дівчат, яким допомогли здобути освіту та вистежити у світ дорослих.

Ювіляр є довгорічним активним членом СРУСР (і колишнього КСУТу). Від заснування чоловічої співачкої групи Нижньої та Вишньої Полянки (завідуючою була пані Анна Пастерняк) був її членом. Група своїм багатим репертуаром народних пісень за супроводу ромської капели виступала на різних культурно-суспільних акціях в селах та містах нашої країни та за кордоном.

Ян Шпик і ціла його родина гордо голосяться до свого роду, русько-українського походження.

До дальших літ життя бажа-

ємо нашому ювіляру міцного здоров'я, життєвого оптимізму і витримки. З нагоди визначного ювілею ЦР СРУСР вручила

Яну Шпикові Почесну грамоту за особистий вклад у розвиток культури русинів-українців Словацької Республіки.

На многая і блага літа, шановний ювіляре!

**Микола ДЕНІС,
голова РР СРУСР,
Бардіїв.**

його чернечі ризи, які домінують на його іконах, не характерні для нього. Він їх прийняв лише кілька днів перед своєю смертю.

Його життєва діяльність була зовсім не чернечою. Він був також видатним вченим, професором-філософом, лінгвістом, володів шістьма мовами, був перекладачем, риториком, дослідником і т.п. Одним словом, це була високоосвічена особистість, котра мала великі життєві творчі перспективи, та реальне життя спрямувало його іншим шляхом. Хоч і не менш важливим, але набагато важчим. Та така вже доля високоталановитих людей.

Константин був наймолодшим сином грецького друнгарія Лева, заступника стратега, тобто воєводи у Солуні (Салоніках). Він був представником високих класів суспільної шляхти, коли дістав за жінку принцесу. Його сім'я була у близьких родинних стосунках з такими грецькими особистостями, як філософ Федір Студіт, Йосиф Гімнограф, патріарх Тарасій, імператриця Феодора та інших.

**Павло ВАСИЛЬ.
Далі буде.**

ВНУКИ ІМПЕРАТОРА – УЧИТЕЛІ СЛОВ'ЯН КИРИЛО І МЕФОДІЙ

років тому послав на Велику Мораву, досягнув прекрасних успіхів. Особисте офіційне поклонання Мефодію дістав від візантійського імператора. «Поважний Отче. Дуже бажаю собі побачити тебе, то зроби милість і відвідай нас, щоб ми побачили тебе. Поки ти на цьому світі і молитву твою прийняли». Його дорога пролягла через Паннонію і Адриатику і також зустрівся і з мадярським володарем.

У Константинополі імператор Василій I і патріарх Фотій прийняли Мефодія з великими почестями і радістю. Його вчення похваливши, затримав з учнів його одного священика і дякона з книжками. Його волю виконав, що лише хотів і нічого не відмовив, обдарувавши його. І провів його назад славно на дорогу до його резиденції. А подібно і патріарх. Майже усі автори цитують, що «повернувшись додому і відійшовши від усього шуму, і свої

турботи поручивши Богу, відібрав із своїх учнів двох священиків, добрих скорописців, і за короткий час переклав усі книги «Писанія» за вісім місяців». Хоч Мефодій не володів творчою геніальністю та глибиною думок свого брата Константина, проявляв себе людиною практичною, працьовитою, прекрасним дипломатом і організатором, який був потрібний у той час. Та напади латинських священиків і тоді не припинялись. До того був отруєний і папа Іоанн VIII. Перед смертю Мефодій призначив своїм наступником моравського єпископа Горазда, котрий був посвячений у Римі.

Останні дні життя архієпископа Мефодія Богуміл Зламал описує так: «Коли на квітню неділю зібрався весь народ, Мефодій увійшов у храм хворий. Проповідував, благословив імператора (ймовірно, візантійського), князя Святополка, духовенство і народ і сказав:

доглядайте мене, дітки, до третього дня. Так і сталося». Помер 6 квітня 885 року. Поховали його у митрополичому храмі. Локалізувати та ідентифікувати церкву та могилу дотепер не вдалося. Ймовірно, його поховав Горазд.

КОНСТАНТИН – КИРИЛО

Про життєвий шлях та діяльність свв. апостолів є багато різних поглядів. Старі Легенди скупі на такого роду інформації, та основними вважаються релігійні, тобто такі, за якими Константин-Кирило був тільки монахом-місіонером, творцем слов'янського письма та перекладачем слов'янської св. літургії, і котрий приніс їх разом із братом Мефодієм на Велику Мораву. Його заслугою вони були затверджені у Ватикані папою римським Адріаном II. Та це лише одна зовнішня сторона його діяльності. Притому

Процес становлення української діаспори в Чеській Республіці умовно можна поділити на чотири періоди.

1. До подій 1917 року більшість емігрантів становили представники інтелігенції та студентство, які залишали рідні краї з політичних мотивів та з метою підвищення освітнього рівня. Українські сту-

ських організацій. В Празі, зокрема, діють:

- «Українська ініціатива в Чеській Республіці» (керівник – В. Райчинець);
- «Об'єднання українців та прихильників України в Чеській Республіці» (керівник – О. Мандова);
- «Форум культур» (керівник – Р. Прокоп'юк);

Українці в Чехії

денти вступали до Гірничого інституту в Пршібрамі та до Карлового університету Праги. У 1902-1903 роках український професор Іван Горбачевський став навіть ректором Карлового університету.

2. Нова, велика «хвиля» української еміграції (інтелігенція, військові біженці) припадає на початок 20-х років минулого століття. Вона пов'язана з поразкою у боротьбі за незалежну Україну. У міжвоєнний період завдяки, в першу чергу, Президенту Т. Масаріку Чехія стала найбільшим у Європі політичним, науковим, культурним та духовним центром закордонного українства. З Відня до Праги був переведений Український вільний університет. В Чехії виходили українські газети, часописи, діяли видавництва, середні та вищі навчальні заклади, музеї, товариства. В Празі жили і творили поети О. Олесь, Є. Маланюк, О. Ольжич, художник В. Касіян, багато інших визначних представників української культури.

Однак, після Другої світової війни значна частина української інтелігенції під загрозою репресій з боку МСРСР була змушена від'їхати далі на Захід. Чимало представників української еміграції 20-30 рр. залишили Чехію також після введення військ країни Варшавського договору в серпні 1968 року.

3. Після завершення Другої світової війни до Чехії прибували військовослужбовці сформованого в СРСР 1-го Чехословацького армійського корпусу, в якому переважали жителі міжвоєнної Підкарпатської Русі (Закарпатської України), а також волинські чехи.

4. До четвертої, сучасної «хвилі» українських мігрантів в ЧР належать особи, які почали прибувати в пошуках роботи до цієї країни з початку 90-х років минулого століття. Станом на кінець 2016 року на території Чехії зареєстровано близько 150 тисяч українських трудових мігрантів, частина з яких одержала дозвіл на проживання в ЧР на 10 і більше років.

Нинішня українська діаспора в ЧР, що складається, головним чином, з громадян Чеської Республіки – нащадків згаданих українських емігрантів, постійно скорочується. Значну роль тут також відіграють процеси поступової асиміляції українців до чеського суспільства. Згідно з останнім переписом населення у 2011 році, до української національності зголосилося понад 54 тисячі чеських громадян, або 0,5 відсотка від населення країни (під час попереднього перепису населення у 2001 році таких було близько 22 тисяч). Переважна частина «чеських» українців – це представники інтелігенції: науковці, викладачі, підприємці тощо. Проживають вони, головним чином, у містах: Прага, Карлові Вари, Дечін, Брно, Пршехов, Острава і Хомутов.

З метою реалізації своїх прав, які сформульовано у схваленому в 2001 році Законі «Про права національних меншин», українською діаспорою створено ряд громад-

- «Міжнародна громадська організація «Українська європейська перспектива» (керівник – Г. Андрейців);
- «Асоціація українців в Чеській Республіці» (керівник – П. Бурьяк);
- «Українські профспілки в Чеській Республіці» (керівник – Т. Костюк);
- «Міжнародна асоціація українців «ЄвроМайдан» (керівник – М. Топоров);
- «Український народний дім в ЧР» (керівник – В. Губчук);
- «Празький Майдан» (керівник – К. Скрипник);
- «Рута» (керівник – Б. Копчак);
- «Український бізнес-клуб в ЧР» (керівник – Т. Якубовський);
- Крім того, діють самостійні громадські організації, які по своїй суті є творчими колективами:
- «Товариство трудової міграції українців в ЧР «Берегиня» (керівник – М. Скиба) та дитячий творчий колектив «Світоч», створений при товаристві;
- Вокально-танцювальний колектив «Джерело» (керівник – Д. Любачівська).

Українські організації діють також у м. Градець Кралове – «Регіональне українське товариство Східної Чехії» (керівник – Н. Доценко), у м. Брно – «Українська ініціатива Південної Моравії» (керівник – І. Дудаш), у м. Хомутов – «Дзвони надії» (керівник – В. Кулацький), у м. Ліберець – «Ліберецька греко-католицька харита» (керівник – отець Іван Семотюк).

Українські діти, батьки яких тимчасово перебувають у ЧР, мають можливість відвідувати українську суботню школу «Ерудит». Цей навчальний заклад працює на підставі угоди з Міжнародною українською школою та видає документи про освіту державного зразка.

У 2017 році розпочав роботу культурно-освітній центр «Крок», метою діяльності якого є навчання дітей, які проживають разом з батьками у Чехії, українській мові, літературі, культурі, географії України.

Суботня школа «Ниточка Родоводу» діє також у м. Градець Кралове при «Регіональному українському товаристві Східної Чехії». У 2018 році громадською організацією «Українська ініціатива Південної Моравії» започатковано роботу Українського культурно-освітнього центру м. Брно.

У містах Прага, Ліберець та Брно діють греко-католицькі церкви, в яких служба ведеться в т. ч. українською мовою.

При чеському Уряді діє постійна Комісія з питань національних меншин, в якій українську громаду у Чехії представляє сьогодні Голова організації «Українська ініціатива в Чеській Республіці» В. Райчинець.

Уряд ЧР фінансово підтримує діяльність українських громадських об'єднань, а також видання україномовного журналу «Пороги» (заснований у 1993 році) та «Українського журналу» (заснований у 2005 році).

Посольство України в Чеській Республіці.

На світанку історії Постаті Київської Русі (59)

Лука Печерський

Лука Печерський (XIII ст., м. Київ) – давньоруський святий, чернець Києво-Печерського монастиря. Преподобний.

Біографічні дані невідомі. Можливо, займався веденням господарства обителі або був її економом. Святі мощі Луки спочивають у Ближніх (Антонієвих) печерах. Збереглося

зображення ченця в монументальних розписах лаврських храмів.

Пам'ять преподобного вшановують 11 жовтня і 19 листопада.

ДЖЕРЕЛО:

Самбор Б. Святі землі української. – К., Архангельський глас, 2009.

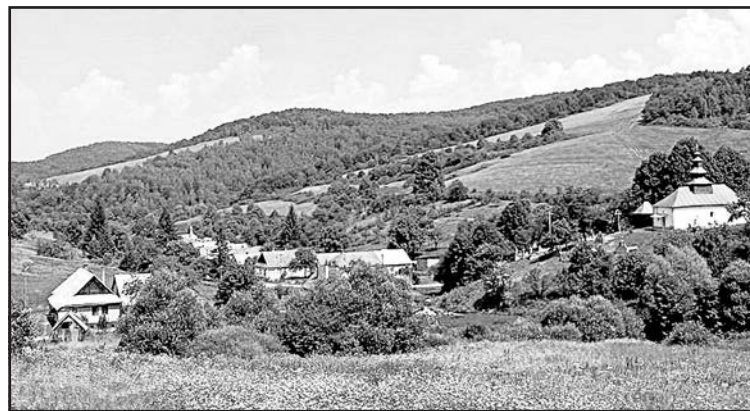
▲ Лука Печерський.

Перлина, скрита в горах Наші найменші села (22)

ЯКУШІВЦІ – ЈАКУШОВСЕ (окр. Стропків)

Серію статей про найменші русько-українські села, в яких проживає в сучасному менше як 50 жителів, завершуємо Якушівцями Стропківського округу.

Jakoswagasa (1454), Jackusowcze (1773), Jakussowce (1880), Jakušovce (1808).

▲ Вид на село.

Стат.: 1869 – 90, 1881 – 77, 1900 – 89, 1910 – 83, 1921 – 15 буд., 95 жит., з т. 90 рус., 5 євр., 90 гр.-кат., 5 ізр., 1930 – 105, з т. 105 гр.-кат., 1940 – 131, 1948 – 94, 1950 – 96, з т. 96 російської національності, 1961 – 103 жит.,

1970 – 101, 1980 – 89, з т. 11 української національності, 77 словацької, 1991 – 18 буд. (3 незасел.), 63 жит., з т. 47 слов., 16 рус., 33 правосл., 22 гр.-кат., 2 р.-кат., 6 неврст., 2001 – 58, з т. 44 слов., 14 рус., 18 гр.-кат., 35 прав., 3 р.-кат., 2011 – 47, з т. 25

слов., 19 рус., 1 укр., 1 чес., 1 неврст., 29 прав., 13 гр.-кат., 3 р.-кат., 1 без віросп., 1 неврст.

Площа хотара 550 га.

Вперше у документах село згадується 1454 року як частина Стропківського панства у

власності панів Перені, від 1568 р. Якушівці належали родині Петі, від 16 ст. – родині Дежеффі, в 19 ст. – Кеглевичам. У 1715 р. тут було 6 господарських дворів, з них 5 незаселених. Урядовий лексикон Угорщини 1773 р. зазначає село як чисто руське, а в 1806 р. щодо релігійної приналежності – до парафії з руською мовою проповіді. У 1828 р. село мало 20 будинків, 154 жителів, які займалися землеробством, фурманкою, в 1869 р. село мало 90 жителів. Під час Другої світової війни селяни допомагали партизанському загону ім. Чапаєва, за що німці у листопаді 1944 р. підпалили село, згоріло 24 буд. У 1947 р. 34 осіб (7 родин) оптувало в Україну, 1955 р. запровадили електрику, 1958 р. провели автобусну лінію. У 1790 р. побудовано церкву.

Кількість жителів Якушовець останніми роками: 1970 – 101, 1980 – 89, 1991 – 63, 2000 – 47, 2001 – 58, 2002 – 56, 2003 – 55, 2004 – 53, 2005 – 49, 2006 – 47, 2007 – 47, 2008 – 48, 2009 – 48, 2010 – 45, 2011 – 47, 2013 – 46, 2017 – 43.

Підготував Мирослав ІЛЮК.

Гумор

Микола застудив горло. І підвечір у нього пропав голос. Він вирішив не чекати ранку і піти до знайомого лікаря прямо додому. Піднявшись на потрібний поверх, подзвонив. Відкрила дружина лікаря. – Чоловік вдома? – Ледь чутино прошепотів Микола і навіть зашмурився від болю. – Ні, – прошепотіла у відповідь дружина лікаря. – Заходьте швиденько, поки сусіди не побачили.

* * *

Тільки наші чоловіки сміються над жінкою за кермом, сидючи в трамваї.

* * *

У лікарню привозять чоловіка із травмою черепа. Сестра поспішно заповняє карту і записує:

– Дружений?

– Ні, це я під машину потрапив.

* * *

– Куме, треба буде якось зустрітися тверезими.

– І випити...

* * *

Пізно вночі після стомлюючого і бурхливого застілля молодята нарешті дісталися до спальні.

– А знаєш, любий, – звернулася новоспечена дружина до свого обранця, – мені ж так і не вдалося толком поїсти за столом. Не міг би

ти принести що-небудь? Як не важко було піднятися чоловікові, а довелося.

– А тепер, – сказала молодда, підкріпившись, – хочеться, милий, пити.

Довелося шукати пляшку води.

– Спасибі, дорогий, – повеселішала наречена. – Ось поліла і так захотілося чоловічої ласки...

– Ну, ти думаєш, що говориш?! – вигукнув нещасний чоловік. – Де я мужика тобі знайду в три години ночі?

Регіональна рада Союзу русинів-українців Словацької Республіки у Свиднику, місто Свидник та село Шариське Чорне у співпраці з СНМ – Музеєм української культури, Клубом словацьких туристів «Бескид» у Свиднику та Регіональною радою Союзу русинів-українців СР в Бардієві організують 28-ий туристичний похід

«Стежками Олександра Павловича»

Похід відбудеться у суботу, 24 серпня 2019 року.

Ближчі інформації – в РР СРУСР у Свиднику (тел.: 0907022545).